

ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η αρχική απόφαση για την Ελληνική Επανάσταση ταυτίζεται ουσιαστικά με την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας στις 14 Σεπτεμβρίου 1814 στην Οδησό. Οι τρεις ιδρυτές ήταν ο Νικόλαος Σκουφάς, ο Αθανάσιος Τσακάλωφ και ο Εμμανουήλ Ξάνθος.

Οι ιδρυτές και πρώτα μέλη της Φιλικής Εταιρείας δεν διέθεταν ούτε ιδιαίτερο κύρος μεταξύ των Ελλήνων ούτε οικονομικά μέσα. Διέθεταν όμως φλογερό πατριωτισμό, επαναστατικό φρόνημα και μεγάλη πίστη στο έργο που αναλάμβαναν. Ο Σκουφάς ήταν 35 χρόνων, ο Τσακάλωφ 26 και ο Ξάνθος 42. Κατάγονταν από το Κομπότι της Άρτας ο πρώτος, από τα Ιωάννινα ο δεύτερος και από την Πάτμο ο τρίτος.

Η Εταιρεία σχεδιάσθηκε αρχικά ως αυστηρά μυστική οργάνωση επίλεκτων, οι οποίοι θα απευθύνονταν μόνο προς «Έλληνας φιλοπατρίδας». Οι αλλοεθνείς όπως και οι γυναίκες αποκλείονταν και μόνο αργότερα έγιναν δεκτοί ορισμένοι ξένοι και λίγες γυναίκες κατά εξαίρεση.

Στα πρώτα της βήματα συνάντησε αρκετές δυσκολίες. Έως τα μέσα του 1817 είχε δραστηριοποιηθεί κυρίως μεταξύ των Ελλήνων της Ρωσίας και της Μολδοβλαχίας και δεν αριθμούσε περισσότερα από 30 μέλη. Σημαντική ανάπτυξη, με πολλές μμήσεις μάλιστα στην Ελλάδα, άρχισε να έχει από το 1818.

Κατά το 1819 η εξέλιξη της Εταιρείας ήταν αλματώδης, διότι μμήθηκαν οι περισσότεροι αρχιερείς και πρόκριτοι της Πελοποννήσου καθώς και αρκετοί από τους «εκλεκτούς» άλλων περιοχών, κυρίως των ναυτικών νήσων του Αιγαίου και του Ιονίου πελάγους. Κατά το 1820 η Φιλική Εταιρεία είχε εξαπλωθεί σε όλες σχεδόν τις περιοχές της Ελλάδος και αριθμούσε περισσότερα από 3.000 μέλη.

Παράλληλα με την εξάπλωση της Εταιρείας διευρύνθηκε η ηγεσία της, την οποία αρχικά αποτελούσαν οι τρεις ιδρυτές της. Στις 31 Ιουλίου 1818 πέθανε στην Κωνσταντινούπολη ο Σκουφάς, ο κυριότερος από τους συναρχηγούς. Λίγο αργότερα αποφάσισαν να προσφέρουν την ηγεσία, και για την ακρίβεια τη Γενική Επιτροπεία των Αρχηγών, στον Καποδίστρια αναθέτοντας στον Ξάνθο την αποστολή να τον συναντήσει.

Τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 1820 ο Ξάνθος είχε στην Πετρούπολη δύο μυστικές συναντήσεις με τον Καποδίστρια, τον ενημέρωσε

για την Εταιρεία και προσπάθησε να τον πείσει να αναλάβει την ηγεσία της. Εκείνος έκρινε τελικά ότι το συμφέρον του Έθνους επέβαλε να μην δεχθεί.

Ο Ξάνθος τότε στράφηκε προς τον άλλο επιφανή Έλληνα στην υπηρεσία της Ρωσίας, τον Αλέξανδρο Υψηλάντη. Αυτός, νέος 28 ετών τότε, προετοιμασμένος από την ανατροφή του και την οικογενειακή του παράδοση, άκουσε με ενθουσιασμό την πρόταση του Ξάνθου ως διαταγή της Πατρίδος και, αφού συμβουλευθήκε τον Καποδίστρια, δέχθηκε με προθυμία να αναλάβει την ηγεσία. Το Πρακτικό αναλήψεως υπογράφηκε στις 12 Απριλίου 1820.

Ο Υψηλάντης είχε σχηματίσει την άποψη ότι η αναβολή της Επανάστασης ήταν επικίνδυνη. Επιδόθηκε με δραστικό τρόπο, θεωρώντας ως νέο ευνοϊκό στοιχείο τον πόλεμο Σουλτάνου – Αλή πασά, σε ενέργειες για την επίσπευση της ηθικής και υλικής προετοιμασίας του Αγώνος και στη μελέτη της στρατηγικής που έπρεπε να ακολουθήσει η Επανάσταση. Θεώρησε κατάλληλο χρόνο για την έναρξη της Επανάστασης τις αρχές του 1821 .

Πηγή: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, Εκδοτική Αθηνών, τόμος ΙΒ΄, σελ. 11, 83 (Συλλογή Βιβλιοθήκης Ε.Μ.Σ.)